

Den socialpædagogiske kernefaglighed

SOCIALPÆDAGOGERNE

Kan noget så dansk som en fagforening gøre noget så udansk som at blære sig?

Ja, når det handler om vores medlemmers faglighed

Vi organiserer velfærdssamfundets fremmeste opgaveløsere, hvis hovedopgave er at skabe tidlige, nutidige og fremtidige løsninger for, og med, samfundets udsatte borgere. Det kræver et ambitiøst fag, der stiller ambitiøse mål: I socialpædagogikken er målet, at alle har ret til et værdigt, meningsfuldt og selvvalgt liv.

Danmark er et rigt samfund, der går op i at udvikle, udnytte og fordele sine ressourcer. I socialpædagogikken er filosofien, at alle mennesker udgør en ressource i samfundet.

Derfor er det en kerneopgave at sikre samfundets marginaliserede, stofmisbrugere, hjemløse, voksne og børn med fysiske og psykiske handicaps, socialt udsatte og anbragte børn og unge et bedre liv inkluderet i fællesskabet. – For det ved vi betaler sig!

Egentlig er der meget god grund til at blære sig med den socialpædagogiske kernefaglighed. Omvendt set ville det ikke være i den socialpædagogiske ånd. Årsagen til, at socialpædagogisk arbejde lykkes, er, at fagligheden bygger på viden, ikke bedrevenhed.

Derfor tilpasses socialpædagogiske indsatser borgeren – ikke omvendt. Plejerkultur og systemets logik skal ikke stå i centrum for socialt arbejde. Det har den socialpædagogiske faglighed gjort til sit grundprincip for længst.

I den offentlige sektor har man fået øjnene op for dette grundprincip og hvordan det i praksis giver bedre og mere ressourcebesparende indsatser. Taktfast lyder det nye mantra i de kommunale, regionale og statslige sociale indsatser 'Borgeren i centrum'.

Vi kunne ikke være mere enige. Vi kalder det ganske enkelt socialpædagogisk kernefaglighed.

Skal man helt kort forklare, hvad socialpædagoger kan, lyder vores svar:

Socialpædagogers unikke kompetence er, at møde det enkelte menneske, der hvor det er, og opbygge en relation. Den gode relation betyder, at socialpædagogen har helt særlige muligheder for at støtte den enkelte og samfundet med at inkludere og udvikle det enkelte menneskes potentiale og leve et liv med muligheder. Den socialpædagogiske kerneydelse er baseret på teoretisk viden, erfaringer og værdier.

Vedtaget på Socialpædagogernes 16. kongres 2014.

Den lidt længere version finder du herunder.

Socialpædagogik er viden om, og arbejdet med, mennesker

Socialpædagogikken er en profession, altså et fag, hvor man arbejder systematisk med metoder og teori. Faget bygger på en viden om mennesket, og ikke mindst menneskets forskelligheder. Den metodiske tilgang og det teoretiske fundament trækker ikke entydigt på en enkelt videnskabelig tradition. I socialpædagogikken findes derfor både arvegods fra sociologi, psykologi, filosofi og antropologi.

Når der tales om socialpædagogiske metoder, er det forskellige veje, eller taktikker, der tager højde for borgerens nuværende livssituation i ønsket om at ændre eller forbedre denne. De rigtige metoder sikrer, at der er balance mellem målet og midlet. Der kan være personinvolverende og guidende metoder, men også mere miljøterapeutiske og psykologiske behandlingsmetoder, der involverer hele netværket omkring det enkelte menneske.

Socialpædagogikken hviler samtidig på en anerkendende og respektfuld tilgang. Grundprincipperne er, at menneskets værdighed og integritet aldrig må kompromitteres i ønsket om at skabe en forandring. Det gælder for socialpædagogikken, som det gør for Kirkegaards hjælpekunst. Det handler om at hjælpe på en ligeværdig måde:

At man, naar det i Sandhed skal lykkes en at føre et Menneske hen til et bestemt Sted, først og fremmest maa passe paa at finde ham der, hvor han er, og begynde der. Dette er Hemmeligheden i al Hjælpekunst. Enhver, der ikke kan det, han er selv i en Indbildning, naar han mener at kunne hjælpe en Anden.

Kierkegaard, SV bd. 18 s. 92.

Når vi spørger medlemmerne, beskriver de deres arbejdsfunktion eller rolle som tovholder, vejleder, guide, fødselshjælper, forandringsagent mv. Fælles for dette selv billede er, at målet nås via hjælpefunktioner i borgerens liv og en faglig ydmyghed:

De unge er eksperter i deres eget liv. Jeg har viden qua uddannelse og erfaring, men er ikke ekspert i deres liv, eller hvordan de netop opfatter verdenen. Jeg er deres advokat i mange henseender.

Medlem beskæftiget på børne- og ungeområdet.

I den socialpædagogiske kernefaglighed indrettes indsatser og praksis med respekt for borgerens præmisser. Derfor har socialpædagogisk praksis i de sidste 30 år knopskudt i mange forskellige retninger og udøves i dag både på gadeplan, i hjemmet, på viceværtsskontoret, i skolegården, med på indkøbs-ture, i botilbuddet og på ferien. Socialpædagogikken er, hvor borgeren er.

Vi siger, at tendensen i disse år er, at socialpædagogikken er rykket udenfor murene. Den optræder der, hvor behovet er, fremfor at bringe behovet ind, hvor socialpædagogikken er. Dette er en udvikling, der ligger i tråd med det overordnede mål om inklusion og integration af borgere med særlige behov.

Den socialpædagogiske kernefaglighed

Formålet med den socialpædagogiske indsats er at skabe en forandring i den enkeltes liv. Helt enkelt er målet med en socialpædagogisk intervention, eller indsats, at hjælpe borgeren til et bedre liv. Med 'bedre' menes et liv med mening for borgeren. Et liv med selvbestemmelse. Et liv på borgerens egne præmisser. Det er et meget ambitiøst mål, der stiller høje etiske krav til metoderne for at nå hertil.

Spørger man en socialpædagog, hvilket fagligt DNA eller kernefaglighed, der gør et sådan mål opnåeligt, svarer de relationsarbejde. Kernefagligheden består overordnet i at skabe forandringer ved hjælp af kompetencen til at indgå i professionelle relationer.

Men relation er ikke bare relation. Den professionelle relation har to sider før den er professionel. Den ene side angiver kvaliteten af relationen; tillidsbårne, magtrelationer eller nødtvungne relationer. Den anden side angiver brugen af relationen. Hvordan og til hvilket formål bruges relationen.

Viden og uddannelse er socialpædagogiske kerneelementer, som netop giver forudsætningerne for at kunne leve op til de mange krav om dokumentation, som stilles til den socialpædagogiske praksis. Men at være socialpædagog er ikke noget, man bliver uden kontakt til virkeligheden. At være socialpædagog er for mange medlemmer også en hjertesag eller et talent. I arbejdet handler det om at bruge sig selv, sin personlighed og personlige historie til at oparbejde tillidsrelationen.

Vi siger, at relationen som førsteviolin i den socialpædagogiske kernefaglighed er et komplekst begreb, der skal forstås et sted mellem den relationsfaglige viden og mellemmenneskelige realitet.

Socialpædagogikken i professionsfagligt samspil

Mange professioner kan hævde at arbejde med relationer. Men kun meget få kan sige, at det er af så afgørende betydning for selve meningen med indsatsen, som i tilfældet med den socialpædagogiske kernefaglighed.

Hos lægen er den gode relation ikke afgørende for, om operationen lykkedes. Hos bageren er den gode relation til ekspedienten ikke afgørende for, om brødet er godt. På plejehjemmet er den gode relation ikke afgørende for, om der bliver gjort rent. Lige omvendt er det i socialpædagogikken.

I den socialpædagogiske tilgang er det erfaringen, at hvis en metode skal have fremgang, skal den bygges på en god relation.

Vi siger, at kerneopgaven ikke er, at opvasken bliver taget, eller værelset bliver ryddet, men at situationen, hvori borger og socialpædagog hjælpes om opgaven, danner rammen om læring og oplevelsen af selvstændighed og udvikling.

Socialpædagogikken arbejder dog under økonomiske rammer og vilkår, der ikke altid tillader, at de praktiske opgaver løses i samarbejde med borgeren. Derfor oplever mange socialpædagoger, at opvasken bliver taget, indkøbet bliver gjort, beslutningen taget uden involvering eller samarbejde med borgeren.

Det er en omstændighed, der ikke bidrager til borgerens udvikling og inklusion. Samtidig er det en omstændighed, der presser den socialpædagogiske fagidentitet. Dog ændrer det ikke ved, at de praktiske opgaver ikke er målet, men et middel til at gøre borgeren mere selvhjulpne.

Den helhedsorienterede specialist

Socialpædagoger adskiller sig fra andre professioner ved at fokusere på borgerens ressourcer frem for diagnosen, funktionsnedsættelsen, misbruget eller den sociale/mentale dysfunktionalitet.

Det handler om at se det enkelte menneske som et menneske. Ikke som misbrugeren, alkoholikeren, den kriminelle eller den psykiske syge. Jeg husker, at der er et menneske bag ved.

Medlem beskæftiget på udsatte-området.

I socialpædagogisk praksis er der stor respekt for forskelligheder. Også fagligt. Der skal være nogen, der mestrer at helbrede diagnosen medicinsk og nogen, der mester at få kroppen genoptrænet.

Socialpædagoger er mestre i at rumme hele borgeren – se situationen fra borgerens perspektiv og ikke kun ud fra et rent sundhedsfagligt, psykisk, fysisk eller normmæssigt perspektiv. Den socialpædagogiske kerneopgave kan derfor ikke beskrives ved at fokusere på en enkelt faktor i borgerens liv.

Ofte forudsætter helhedsindsatsen, at socialpædagogen er en dygtig tværfaglig medarbejder.

Lægen, hjemmeplejen, socialrådgiveren – vi arbejder alle sammen for, at 'Jakob' skal have det bedst. Jeg er hans talerør for det, som han vil have frem. Et eller andet sted kan jeg også skærme lægen eller de andre, fordi de ikke kender 'Jakob' så godt som mig, og derfor måske kommer til at sige noget på en måde, som gør ham vred. Jeg har hverken penge eller medicin – så vores forhold er mere ligeværdigt.

Medlem beskæftiget på voksen-handicapområdet.

Vi siger derfor, at som socialpædagog er man helhedsorienteret specialist.

Hvad er god socialpædagogik?

At insistere på menneskets udviklingspotentialer, uanset den enkeltes situation, er ikke blot et teoretisk perspektiv, det også et etisk standpunkt.

Hos Socialpædagogerne har vi identificeret fem principper, som udspringer af dette menneskesyn. Vi har et etisk værdigrundlag og fastholder, at god og professionel socialpædagogisk praksis er kendetegnet ved:

Værdighed, medmenneskelighed, social retfærdighed, frihed, professionel integritet.

Selv de mest garvede socialpædagoger laver fejl, eller træffer forkerte beslutninger i en given situation. Det gør dem ikke til dårlige socialpædagoger. Det er først, når socialpædagogikken ikke er refleksiv over egen praksis, at den bliver ufaglig og usaglig.

Jeg reflekterer rigtig meget for at finde ud af, hvad der virkede og ikke virkede. I forhold til en situation, hvor der blev anvendt magt to gange overfor 'TH', reflekterede jeg over, at hvis der ikke havde været brugt magt første gang, havde vi også undgået den anden gang.

Medlem beskæftiget på voksen-handicapområdet.

Vi siger, at som socialpædagog skal man være 'sig selv bevidst'. Det handler i høj grad om, at man gennem refleksion altid har egen praksis til revision. De fem principper i værdigrundlaget sikrer respekten for den enkeltes ønsker, også selvom denne udfordrer samfundets og egne normer.

Socialpædagogerne

Brolæggerstræde 9

1211 København K

Tlf. 7248 6000

Mail sl@sl.dk

www.sl.dk